

ความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ของผู้สูงอายุตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Health Literacy and Preventive Behaviors on the

Coronavirus Disease 2019 of Elderly in Sansai Sub-district, Muang District, Chiang Rai Province

ประภาพร คำแสนราช, สิทธิพร ทองสอดแสง, ปภาดา หอมจันทร์ และ เจษฎาพร สุธสอน

Prapaporn Khamsaenrat, Suthiphon Thonsbsang, Paparda Homchan and Jetsadaporn Suphason

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 340 คน เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน 2563 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ความรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และสหสัมพันธ์แบบไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับไม่ต่ำ ร้อยละ 67.1 มีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 53.8 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ (p -value < 0.001)

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ ความรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ABSTRACT

The purpose of research was to study Health Literacy and Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019 of Elderly. Samples were 340 older people who lived in Sansai Sub-district, Muang District, Chiang Rai Province. The research instrument was the questioner covering personal information, health literacy and Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019. Data were analyzed using frequency, percentage and Chi-square statistic. The results found that the health literacy of elderly was at low level (67.1%). The Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019 were at high level (53.8%). The health literacy had significantly relationship with the Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019 (p < 0.001).

KEYWORDS : Elderly, Health Literacy, Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease 2019

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการระบาดทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และยกระดับให้เป็นการระบาดทั่วโลก ในวันที่ 12 มีนาคม 2563 (กุสลิทธิ พรหมารุโณทัย, 2563) ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ 2019 เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคนและสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ อาการทั่วไป ได้แก่ อาการระบบทางเดินหายใจ มีไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก ในกรณีมีอาการรุนแรงอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต ส่วนใหญ่แพร่กระจายผ่านการสัมผัสกับผู้ที่ติดเชื้อ ผ่านทางละอองเสมหะจากการไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย ผ่านทางการสัมผัสผิวสัมผัสที่มีไวรัสแล้วมาสัมผัสปาก จมูกและตา (กรมควบคุมโรค, 2563)

ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) คือ ระดับสมรรถนะของบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และปรับใช้ข้อมูลความรู้ และบริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาระบุว่าในปัจจุบันที่ยังคงมีความสำคัญที่กำหนดสถานะสุขภาพ (กรมอนามัย, 2562) ทั้งนี้พบว่าแนวโน้มของสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) ในประเทศไทยจะเกิดขึ้นภายในปี พ.ศ.2564 ผู้สูงอายุจะกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ต้องเผชิญความเสี่ยงในเรื่องความเสียหายทางปัญญาอันสืบเนื่องมาจากความเสื่อมถอยของระบบร่างกาย โดยเฉพาะประสาทสัมผัสต่างๆ ผู้สูงอายุไม่เพียงต้องมีการตัดสินใจและจัดการเรื่องภาวะโรคเรื้อรังอย่างต่อเนื่องเท่านั้น แต่มีการพึ่งระบบบริการทางการแพทย์มากขึ้นและมีข้อจำกัดในการฟังและอ่านคำแนะนำข้อมูลสุขภาพ หรือใบสั่งยาของแพทย์ อีกทั้งผู้สูงอายุจะมีภูมิคุ้มกันต่ำและมีโรคประจำตัว ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ป่วยรวมทั้งเสียชีวิตได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่นๆ ผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) เพื่อส่งเสริมและดูแลสุขภาพของตนเอง (ขวัญเมือง แก้วคำเกิง และดวงเนตร ธรรมกุล, 2558)

มาตรการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีที่สุด คือ พฤติกรรมการป้องกันตนเอง โดยการหลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดผู้มีอาการป่วย รักษาระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร หลีกเลี่ยงการสัมผัสบริเวณตา จมูกและปาก โดยไม่ได้ล้างมือ ควรล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำและสบู่หรือแอลกอฮอล์ 70% ล้างมือ ใส่หน้ากากอนามัย รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย 14 วัน หากเดินทางกลับจากพื้นที่เสี่ยงหากมีไข้ ไอ หายใจลำบาก ให้ไปพบแพทย์ทันที และแจ้งประวัติการเดินทาง (กรมควบคุมโรค, 2563)

จากสถานการณ์การเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นับเป็นการแพร่ระบาดที่ประเทศไทยและทั่วโลกให้ความสำคัญ ผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง จากสถิติพบว่า ร้อยละ 45 ของผู้เสียชีวิตเป็นผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) การศึกษาความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนเอง เพื่อให้ปลอดภัยจากโรคลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงของมารดาที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับ พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษาครั้งนี้คือผู้สูงอายุผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ใช้ระยะเวลาการวิจัย 5 เดือน (พฤษภาคม-กันยายน 2563)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 2,087 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 340 คน ซึ่งคำนวณจากประชากรผู้สูงอายุจำนวน 2,087 คน โดยใช้สูตรของทาร์ยามานะ Taro Yamane (สิน พันธุ์พินิจ, 2549) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 10 ข้อ โดยปรับปรุงจากกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) ในกลุ่มประชากรที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 30 คน ด้วยวิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson method : KR-20) (สิน พันธุ์พินิจ, 2549) รอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.523 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.530

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน 2563 ในตำบลสันทรายจำนวน 11 หมู่บ้าน โดยผู้ศึกษาและผู้ช่วยวิจัยมีการแนะนำตัวเองและพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างและอธิบายการเก็บข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นคณะผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล นำข้อมูลมาลงรหัสตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.1 เพศชาย ร้อยละ 45.9 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.4 รองลงมาคือ 70-79 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.4 และน้อยที่สุด 80 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.2 รองลงมาคือ ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.8 และน้อยที่สุดคือ มัธยมศึกษา ร้อยละ 0.9 และทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับไม่ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 67.1 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 22.1 ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 7.4 และระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

ระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมา คือ ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 29.7 ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 8.5 และระดับไม่ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 7.9 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p -value) 0.001